

7. ANALIZA COMPARATIVĂ A CALITĂȚII VIEȚII

Ioan MĂRGINEAN

În cele ce urmează ne propunem să elaborăm o perspectivă comparativă asupra calității vieții în România, așa cum rezultă aceasta din ancheta desfășurată în lunile iunie-iulie 1990. Modelul de analiză este constituit din 26 de indicatori, urmărindu-se a fi reprezentate toate dimensiunile calității vieții. Au fost reținuți 21 de indicatori de percepție privind: starea de sănătate, frecvența momentelor de bucurie în viață, securitatea personală, relațiile din familie și cu vecinii, mediul ambiant și confortul locuinței, administrarea localităților, veniturile gospodăriei familiale, aprovizionarea cu mărfuri alimentare și nealimentare, prestările de servicii, instituțiile publice, drepturile omului, conducerea societății, posibilitățile de recreare și de petrecere a timpului liber; un indicator de satisfacție față de viața de zi cu zi; patru indicatori prin care se exprimă eventualele temeri ale populației în legătură cu șomajul, conflictele sociale, securitatea personală și creșterea prețurilor.

În prezentarea rezultatelor demersului comparativ vor fi evidențiate două planuri: o primă perspectivă se realizează prin comparațiile între diferitele domenii (indicatori) ale (ai) calității vieții, a doua perspectivă constă în compararea datelor ce caracterizează grupuri de populație, constituite după criteriile demografice, rezidențiale și ocupaționale, în privința diagnozei calității vieții. Informațiile se referă la 14 grupuri de populație: bărbați, femei, tineri, adulți, vîrstnici; rural, urban, țărani, muncitori, funcționari cu studii medii, tehnicieni, cadre cu studii superioare, pensionari, casnice.

Analiza informațiilor prezentate în tabelul conținînd elementele de diagnoză a calității vieții pentru ansamblul eșantionului permite delimitarea unor grupări de indicatori în funcție de aprecierile emise de subiecți. Pentru ușurința comparației au fost introduse trei niveluri valorice: înalt, mediu și scăzut, deși inițial datele au fost culese pe scale de cîte 5, 4 sau 3 grade de intensitate. Rezultatele conduc la constituirea a șase grupări în ceea ce privește aprecierea calității vieții: trei astfel de grupări se referă la obținerea de frecvențe majoritare la cîte unul din cele trei niveluri valorice; a patra grupare din repartitia cvasi-egală a frecvențelor pe niveluri valorice; iar celelalte două sînt compuse din tendințele spre una din extreme (mediu — înalt și respectiv mediu — scăzut).

Gruparea indicatorilor și frecvențelor care dau clasificarea, pornind de la datele inserate în tabel se prezintă astfel :

a) șase elemente percepute preponderent pozitiv (cu peste 50⁰/₀ din frecvențe la nivelul valoric „înalt”): relațiile cu vecinii (84,7⁰/₀), confortul locuinței (71,1⁰/₀), localitatea (69,7⁰/₀), relațiile de familie (65,1⁰/₀), starea de sănătate (63,0⁰/₀), mediul ambiant (53,8⁰/₀) ;

b) șapte elemente percepute la nivelul mediu spre „înalt” : condițiile de muncă (însurarea celor două niveluri conduce la o valoare de 82,6⁰/₀), teama față de șomaj (80,9⁰/₀), conducerea societății (79,9⁰/₀), satisfacția față de viața de zi cu zi (77,8⁰/₀), asistența sanitară (75,5⁰/₀), aprovizionarea cu bunuri alimentare (72,9⁰/₀), învățămîntul (70,7⁰/₀) ;

c) un element perceput preponderent (58,6⁰/₀) la nivel mediu : frecvența momentelor de bucurie în viață ;

d) două elemente percepute cu valori relativ egal distribuite, cîte o treime pe cele 3 niveluri valorice : administrarea localităților, securitatea personală ;

e) șase elemente percepute la nivelul mediu spre scăzut : respectarea drepturilor cetățenești (69,9⁰/₀), instituțiile publice (71,9⁰/₀) transportul în comun (72,6⁰/₀), posibilitățile de petrecere a timpului liber (74,7⁰/₀), teama pentru securitatea personală (77,3⁰/₀ și pentru izbucnirea de conflicte sociale (79,1⁰/₀) ;

f) patru elemente percepute preponderent negativ : prestările de servicii (51,2⁰/₀), aprovizionarea cu bunuri nealimentare (57,2⁰/₀), teama de creșterea prețurilor (63,3⁰/₀), veniturile gospodăriei familiale (63,6⁰/₀).

DIAGNOZA CALITĂȚII VIEȚII EȘANȚION NAȚIONAL (N = 2 050)

— în procente —

Nr. crt.	INDICATORI	NIVEL			Non răs-puns
		Înalt	Mediu	Scăzut	
1.	Starea de sănătate	63,0	28,7	8,1	0,2
2.	Frecvența momentelor de bucurie în viață	14,7	58,6	26,6	0,1
3.	Securitatea personală	29,0	36,0	33,4	1,6
4.	Relațiile din familie	65,1	23,2	8,3	3,4
5.	Mediul ambiant	53,8	27,4	17,6	1,2
6.	Localitatea	69,7	24,2	5,2	0,9
7.	Administrarea localității	30,5	37,8	30,4	1,3
8.	Transportul în comun	23,1	27,9	44,7	4,3
9.	Locuința	71,1	20,7	7,5	0,7
10.	Condițiile de muncă	46,5	36,1	15,5	1,9
11.	Veniturile gospodăriei	4,4	30,7	63,6	1,3
12.	Relațiile cu vecinii	84,7	12,2	1,8	1,3

Nr. crt.	INDICATORI	N I V E L			Non răs-puns
		Înalt	Mădiu	Scăzut	
13.	Aprovizionarea cu bunuri ali-mentare	37,1	35,8	26,5	0,6
14.	Aprovizionarea cu bunuri nea-limentare	15,5	26,5	57,2	0,8
15.	Prestările de servicii	15,5	30,5	51,2	2,8
16.	Asistența sanitară	42,1	33,3	23,4	1,2
17.	Calitatea învățămîntului	44,5	26,2	12,8	16,5
18.	Instituțiile publice	24,9	41,8	30,1	3,2
19.	Respectarea drepturilor cetățe-nești	27,8	40,8	29,1	2,3
20.	Conducerea societății	41,1	38,8	18,6	1,5
21.	Posibilități de petrecere a tim-pului liber	21,8	37,5	37,2	3,5
22.	Satisfacția față de viața de zi cu zi	30,4	47,4	21,6	0,6
TEMERI ÎN LEGĂTURĂ CU :		Nu	Puțin	Mult	
23.	Șomaj	48,1	32,8	15,8	3,3
24.	Conflicte sociale	18,7	40,9	38,2	2,0
25.	Securitatea personală	20,6	41,6	35,7	2,1
26.	Creșterea prețurilor	7,7	27,7	63,3	1,3

Ierarhizarea celor 26 elemente ale calității vieții prilejuește re-marca potrivit căreia jumătate din ele se situează în zona critică (ulti-mele patru grupări), dintre care, unele sînt de importanță deosebită pen-tru nivelul de trai : veniturile scăzute ale gospodăriei familiale, asociate cu teama de creștere a prețurilor, lipsa mărfurilor nealimentare, cali-tatea slabă a serviciilor, transportul în comun ; iar altele se referă la mediul social și politic : funcționarea instituțiilor publice, respectarea drepturilor cetățenești, teama de conflicte sociale și pentru securitatea personală.

Extinderea analizei la nivelul celor 14 grupuri de populație consti-tuite după criteriile demografice, rezidențiale și profesionale conduce la constatarea unor similitudini puternice în ceea ce privește pozițiile in-dicatorilor :

a) 3 din cei 6 indicatori evaluați preponderent pozitiv pe ansamblul eșantionului (relațiile în familie, relațiile cu vecinii și confortul locuin-ței) se situează la același nivel înalt la toate cele 14 grupe de populație, iar ceilalți 3 au între 11 și 13 astfel de prezențe, restul (localitatea,

mediul ambiant, starea de sănătate) regăsindu-se la nivelul imediat următor (mediu - înalt);

b) din cei patru indicatori aflați la cel mai scăzut nivel, unul (aprovizionarea cu bunuri nealimentare) se menține pe aceeași poziție pentru toate cele 14 categorii de populație, doi (veniturile și teama de creșterea prețurilor) au 13 prezențe la nivelul „scăzut” și câte o prezență la nivelul ierarhic următor (mediu - scăzut), al patrulea indicator (prestările de servicii) are 9 prezențe la nivelul scăzut și 5 la nivelul mediu - scăzut;

c) pe lângă indicatorii nominalizați inițial (prin analiza frecvențelor pe ansamblul eșantionului), la grupurile extreme mai apar și alții cu valori majoritare la anumite grupuri de populație. La nivelul *înalt* se înscriu și lipsa temerilor în legătură cu șomajul (6 prezențe), asistența sanitară și condițiile de muncă (câte 6 prezențe), percepția calității conducerii societății (2 prezențe, calitatea învățămîntului (o prezență).

De asemenea, la nivelul „scăzut” mai apar „posibilitățile de petrecere a timpului liber” (4 prezențe), iar alte 9 se situează la nivelul ierarhic următor: transportul în comun (3 prezențe) și (8 la nivelul ierarhic următor) satisfacția față de viața de zi cu zi și calitatea învățămîntului (cu câte o prezență, ultimul indicator fiind și singurul care apare cu câte o prezență la cele două extreme, aprecierea pozitivă realizînd-o casnicele iar cea negativă se întilnește la tehnicieni).

Profilul diagnozei calității vieții, diferențiat pe grupurile de populație considerate în funcție de sex, vîrstă, rezidență și profesie, aduce în atenție elemente suplimentare.

a) Sexul

Profilurile diagnozei calității vieții întocmite pentru bărbați, respectiv pentru femei urmează profilul eșantionului fiind aproape identice. În ambele cazuri, aceiași 6 indicatori de la eșantionul total (relațiile din familia nucleară și de vecinătate, mediul ambiant, localitatea și locuința) apar cu valori majoritare la nivelul „înalt”, după cum tot așa stau lucrurile pentru nivelul „scăzut”, cu o singură deosebire, femeile includ la acest nivel (pe lângă cei 4 indicatori comuni — veniturile gospodăriei și temeri pentru creșterea prețurilor, aprovizionarea cu bunuri nealimentare și prestările de servicii) și posibilitățile de petrecere a timpului liber. Este sesizabilă totuși o tendință de apreciere la nivel mai scăzut a calității vieții de către femei, comparativ cu bărbații (13 indicatori situați preponderent la nivele critice de către femei, față de numai 11 indicatori în cazul bărbaților). Pe lângă indicatorii comuni cum sînt temerile pentru conflicte sociale și pentru securitatea personală, transportul în comun, instituțiile publice, frecvența momentelor de mulțumire în viață, bărbații mai includ în zona critică și nivelul satisfacției față de viața de zi cu zi, iar femeile includ aici nivelul respectării drepturilor cetățenești și gradul securității personale. În trei cazuri valorile indicate de către femei (frecvența momentelor de bucurie, securitatea personală, posibilitățile de petrecere a timpului liber) se îndepărtează în mai mare măsură atît de profilul general cît și de cel construit prin valorile indicate de către bărbați.

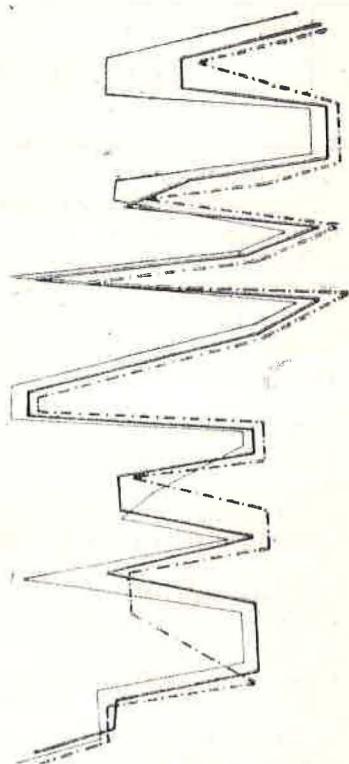
De fiecare dată este vorba de semnificații negative, ceea ce îndreptățește afirmația privind nivelul mai scăzut al percepției calității vieții de către femei.

PROFILUL DIAGNOZEI CALITĂȚII VIEȚII

— în funcție de sex —

TOTAL a) Bărbați — — — — —
b) Femei _____

Nr. crt.	INDICATORI	N I V E L				
		Scăzut	Mediu Scăzut	Mediu	Înalt- Mediu	Înalt
1.	Starea de sănătate					
2.	Frecvența momentelor de bucurie în viață					
3.	Securitatea personală					
4.	Relațiile de familie					
5.	Mediul ambiant					
6.	L o c a l i t a t e a					
7.	Administrarea localității					
8.	Transportul în comun					
9.	L o c u i n ț a					
10.	Condițiile de muncă					
11.	Veniturile gospodăriei					
12.	Relațiile cu vecinii					
13.	Aprovizionarea cu bunuri alimentare					
14.	Aprovizionarea cu bunuri nealimentare					
15.	Prestările de servicii					
16.	Asistență sanitară					
17.	Calitatea învățămîntului					
18.	Instituțiile publice					
19.	Respectarea drepturilor cetățenești					
20.	Conducerea societății					
21.	Posibilități de petrecere a timpului liber					
22.	Satisfacția față de viața de zi cu zi					
TEMERI ÎN LEGĂTURĂ CU :						
23.	Ș o m a j					
24.	Conflicte sociale					
25.	Securitatea personală					
26.	Creșterea prețurilor					

b) Vîrsta

Grupările constituite în funcție de vîrstă se diferențiază într-o măsură semnificativă în ceea ce privește profilul diagnozei calității vieții. Dacă la pozițiile extreme predomină asemănările (regăsindu-se, cu mici excepții, aceiași indicatori ca și la eșantionul total), tinerii emit

aprecieri mai critice în comparație cu celelalte grupări. Persoanele în vîrstă de 18—30 de ani situează 14 indicatori cu valori majoritare la nivelul mediu, mediu-scăzut și scăzut, față de 13 indicatori în cazul persoanelor în vîrstă de 31—60 ani, și numai 8 pentru populația în vîrstă de 60 ani, diferențele pînă la 26 regăsindu-se cu valori majoritare la nivelurile înalte de apreciere a calității vieții. Ce 6 indicatori ce se înscriu suplimentar cu valori majoritare în zona critică pentru tineri (diferențindu-se de vîrstnici) sînt : securitatea personală, administrarea

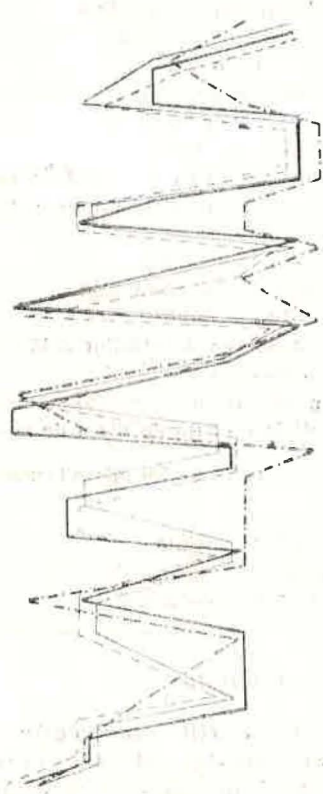
PROFILUL DIAGNOZEI CALITĂȚII VIEȚII

— în funcție de vîrstă —

a) Tineri _____
 TOTAL b) Adulți _____
 c) Vîrstnici _____

Nr. crt.	INDICATORI	N I V E L				
		Scăzut	Mediu Scăzut	Mediu	Înalt-Mediu	Înalt

1. Starea de sănătate
2. Frecvența momentelor de bucurie în viață
3. Securitatea personală
4. Relațiile de familie
5. Mediul urban
6. Localitatea
7. Administrarea localității
8. Transportul în comun
9. Locuința
10. Condițiile de muncă
11. Veniturile gospodăriei
12. Relațiile cu vecinii
13. Aprovizionarea cu bunuri alimentare
14. Aprovizionarea cu bunuri nealimentare
15. Prestările de servicii
16. Asistență sanitară
17. Calitatea învățămîntului
18. Instituțiile publice
19. Respectarea drepturilor cetățenești
20. Conducerea societății
21. Posibilități de petrecere a timpului liber
22. Satisfacția față de viața de zi cu zi

TEMERI ÎN LEGĂTURĂ CU :

23. Ș o m a j
24. Conflicte sociale
25. Securitatea personală
26. Creșterea prețurilor

localității, transportul în comun, instituțiile publice, respectarea drepturilor cetățenești, teama de șomaj.

Abaterile cele mai mari față de valorile eșantionului total se înregistrează la populația vîrstnică prin concentrarea percepției acesteia la nivelul mediu-înalt, desemnînd probabil, existența unui nivel mai scăzut al aspirațiilor cînd este vorba de funcționarea instituțiilor publice, respectarea drepturilor cetățenești, administrarea localității. În schimb tinerii se abat de la profilul general doar prin nivelul mai scăzut al satisfacției față de viața de zi cu zi, iar pentru adulți nu se înregistrează nici o abatere semnificativă.

c) *Rezidența*

Pe *medii rezidențiale*, profilurile diagnozei calității vieții pun în evidență o apreciere mai favorabilă din partea locuitorilor din mediul rural, comparativ cu cei din mediul urban: locuitorii din rural situează 8 indicatori cu valori majoritare la cel mai înalt nivel al diagnozei, față de numai 5 indicatori în cazul populației din urban; cei din urban situează 13 indicatori cu valori preponderante în zona critică, față de numai 8 cît revin din rural. Elementele suplimentare care se situează în zona critică pentru populația din urban, comparativ cu cei din rural, sînt: securitatea personală, administrarea localității, transportul în comun, instituțiile publice, respectarea drepturilor cetățenești, posibilități de petrecere a timpului liber.

Dacă pentru populația urbană profilul diagnozei urmează eșantionul total, populația rurală se abate de la acesta prin valori mai înalte în percepția calității conducerii societății, respectarea drepturilor cetățenești, lipsa temerilor față de șomaj dar și cu valori mai scăzute în cazul satisfacției față de viața de zi cu zi.

d) *Profesia*

Criteriul *profesional* pentru toate cele cinci grupuri profesionale introduce diferențieri substanțiale între profilurile de diagnoză a calității vieții. La nivelul cel mai înalt, valori majoritare pentru toate cele cinci grupuri profesionale au patru indicatori (ei se regăsesc și la eșantionul total) — relațiile de familie, relațiile cu vecinii, locuința, starea de sănătate. Muncitorii plasează cinci indicatori la nivelul cel mai înalt (la cei patru se adaugă localitatea), funcționarii — șase, tehnicienii și cadrele cu studii superioare — șapte, iar țărani — nouă. Față de indicatorii ce se întîlnesc la eșantionul total, se mai pot regăsi la acest nivel cu valori majoritare lipsa temerilor pentru șomaj (țărani, cadre cu studii superioare) conducerea societății, asistență sanitară (țărani), condițiile de muncă (tehnicieni și cadre cu studii superioare). Îndepărtarea cea mai consistentă față de eșantionul total are loc în cazul țărănilor. Dacă ei plasează 9 indicatori la nivelul cel mai înalt (față de șase pe total eșantion), situează numai 7 indicatori în zonele critice (față de 13 pe total), în timp ce muncitorii, funcționarii, tehnicienii și cadrele cu studii superioare plasează în aceste zone 14 indicatori.

PROFILUL DIAGNOZEI CALITĂȚII VIEȚII

— în funcție de mediul rezidențial —

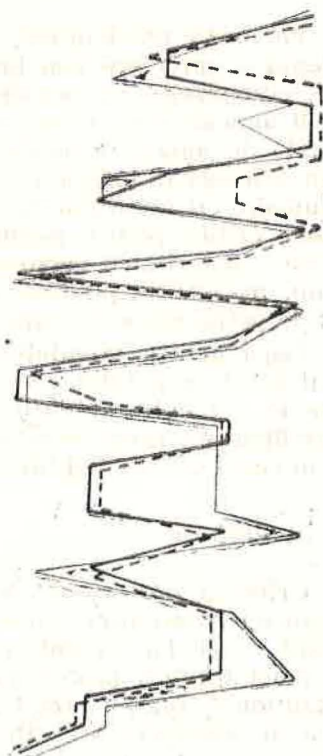
TOTAL a) Urban _____
b) Rural _____

Nr. crt.	INDICATORI	N I V E L				
		Scăzut	Mediu Scăzut	Mediu	Înalt-Mediu	Înalt

1. Starea de sănătate
2. Frecvența momentelor de bucurie în viață
3. Securitatea personală
4. Relațiile de familie
5. Mediul urban
6. Localitatea
7. Administrarea localității
8. Transportul în comun
9. Locuința
10. Condițiile de muncă
11. Veniturile gospodăriei
12. Relațiile cu vecinii
13. Aprovizionarea cu bunuri alimentare
14. Aprovizionarea cu bunuri nealimentare
15. Prestările de servicii
16. Asistență sanitară
17. Calitatea învățămîntului
18. Instituțiile publice
19. Respectarea drepturilor cetățenești
20. Conducerea societății
21. Posibilități de petrecere a timpului liber
22. Satisfacția față de viața de zi cu zi

TEMERI ÎN LEGĂTURĂ CU :

23. Ș o m a j
24. Conflicte sociale
25. Securitatea personală
26. Creșterea prețurilor

Așa cum este de așteptat, cei patru indicatori situați la nivelul cel mai scăzut pe ansamblul eșantionului (veniturile, temeri pentru creșterea prețurilor, aprovizionarea cu mărfuri nealimentare, prestările de servicii) sînt plasați de fiecare grup în zona critică, în majoritatea cazurilor la nivelul cel mai scăzut. În plus, ca o particularitate, țăraniii includ tot în zona cea mai critică aprovizionarea cu produse alimentare, tehnicienii apreciază tot așa calitatea învățămîntului, iar funcționarii și cadrele cu studii superioare situează la acest nivel și transportul în comun.

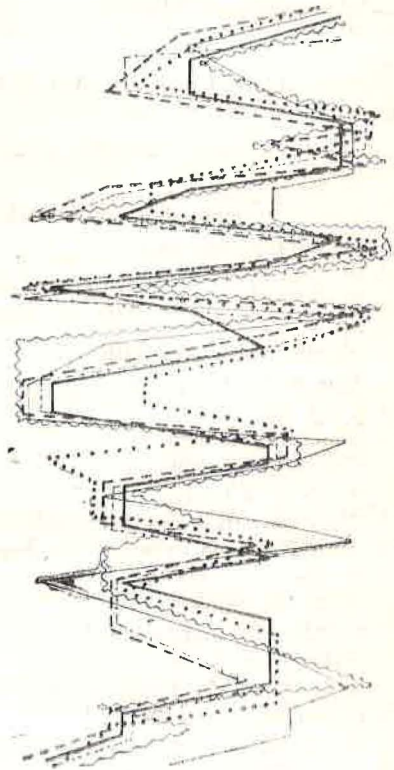
PROFILUL DIAGNOZEI CALITĂȚII VIEȚII

— în funcție de profesie —

	a) Țărani	_____
	b) Muncitori	-----
TOTAL	c) Funcționari	_____
	d) Tehnicienii	●●●●●●●●
	e) Cadre cu studii superioare	~~~~~

Nr. crt.	INDICATORI	N I V E L				
		Scăzut	Mediu Scăzut	Mediu	Înalt-Mediu	Înalt

1. Starea de sănătate
2. Frecvența momentelor de bucurie în viață
3. Securitatea personală
4. Relațiile de familie
5. Mediul urban
6. Localitatea
7. Administrarea localității
8. Transportul în comun
9. Locuința
10. Condițiile de muncă
11. Veniturile gospodăriei
12. Relațiile cu vecinii
13. Aprovizionarea cu bunuri alimentare
14. Aprovizionarea cu bunuri nealimentare
15. Prestările de servicii
16. Asistență sanitară
17. Calitatea învățămîntului
18. Instituțiile publice
19. Respectarea drepturilor cetățenești
20. Conducerea societății
21. Posibilități de petrecere a timpului liber
22. Satisfacția față de viața de zi cu zi

TEMERI ÎN LEGĂTURĂ CU :

23. Ș o m a j
24. Conflicte sociale
25. Securitatea personală
26. Creșterea prețurilor

e) Populația inactivă

Cele două categorii de populație inactivă pensionarii și casnicele se deosebesc în bună măsură prin profilul diagnozei calității vieții de populația activă, dar nu se abat radical de la profilul eșantionului to-

tal, deși diferențe semnificative există, ca și între ele de altfel. Pensionarii includ la cel mai înalt nivel 6 indicatori (aceiași ca la eșantionul total cu o excepție: lipsa temerilor de șomaj înlocuiește starea de sănătate, ceea ce este logic pentru că avem de-a face cu populația inactivă iar unii subiecți fiind în vîrstă au probleme cu sănătatea). În schimb pensionarii includ la acest nivel nu mai puțin de nouă indicatori (față de cei șase comuni pe eșantion, mai sînt asistența sanitară, calității învățămîntului și lipsa temerilor pentru șomaj). Și la aceste categorii de populație apar în zona cea mai critică trei din indicatorii comuni

PROFILUL DIAGNOZEI CALITĂȚII VIEȚII

— populația inactivă —

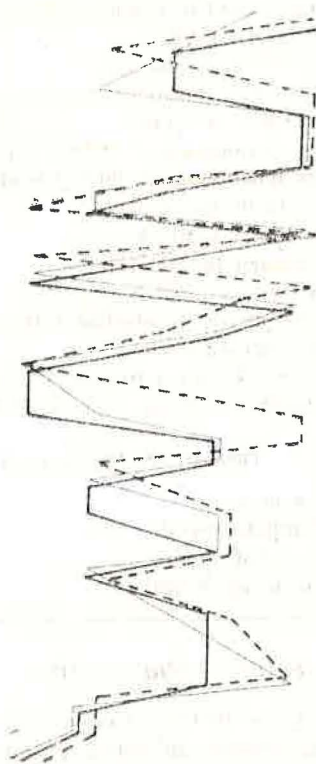
TOTAL a) Pensionari _____
 b) Casnice _____

Nr. crt.	INDICATORI	N I V E L				
		Scăzut	Mediu Scăzut	Mediu	Înalt-Mediu	Înalt

1. Starea de sănătate
2. Frecvența momentelor de bucurie în viață
3. Securitatea personală
4. Relațiile de familie
5. Mediul urban
6. Localitatea
7. Administrarea localității
8. Transportul în comun
9. Locuința
10. Condițiile de muncă
11. Veniturile gospodăriei
12. Relațiile cu vecinii
13. Aprovizionarea cu bunuri alimentare
14. Aprovizionarea cu bunuri nealimentare
15. Prestările de servicii
16. Asistență sanitară
17. Calitatea învățămîntului
18. Instituțiile publice
19. Respectarea drepturilor cetățenești
20. Conducerea societății
21. Posibilități de petrecere a timpului liber
22. Satisfacția față de viața de zi cu zi

TEMERI ÎN LEGĂTURĂ CU :

23. Ș o m a j
24. Conflicte sociale
25. Securitatea personală
26. Creșterea prețurilor

pe eșantion — veniturile, aprovizionarea cu bunuri nealimentare, creșterea prețurilor. În plus casnicele mai includ la acest nivel și transportul în comun.

Deși succinte, delimitările efectuate întăresc afirmația potrivit căreia din profilurile diagnozei calității vieții pentru cele 14 grupuri de populație se degajă un înalt grad de consistență. Elementele care țin de relațiile de familie și de vecinătate, de mediul ambiant, localitate și confortul locuinței sînt apreciate la un nivel mai înalt de către toate categoriile de populație, pe cînd aspectele referitoare la venituri, servicii, mai ales transportul și aprovizionarea cu bunuri nealimentare, dar și cele privind teama de conflicte sociale și pentru securitatea personală, instituțiile publice sînt apreciate la niveluri mai scăzute.

Aceste constanțe nu sînt în măsură să anuleze o serie de particularități structurate mai ales după criteriul profesional dar și după criteriile rezidență, vîrstă și sex.

Înainte de a încheia se impun cîteva precizări în legătură cu semnificația diagnozei calității vieții bazate pe percepțiile, aprecierile și evaluările populației. Mai întii să consemnăm cîteva elemente de ordin principal.

Un prim aspect privește elemente de natură subiectivă, temerile, sentimentele de satisfacție, respectiv insatisfacție resimțite de populație. Acestea trebuie să fie luate ca atare, ele exprimînd cel mai direct personalitatea subiecților, fiind o rezultată a vieții lor, nemaifiind practic nevoie de un criteriu exterior de validare cu eventualele confirmări sau corecturi.

În schimb, aprecierile unor stări de natură obiectivă pot fi confruntate cu valorile absolute ale indicatorilor. Așa se prezintă lucrurile cu multe din elementele avute de noi în vedere și anume, nivelul veniturilor, confortul locuinței, nivelul prestațiilor de servicii, al asistenței sanitare, delincvența etc.

Nu trebuie pierdut din vedere faptul că semnificația unor indicatori obiectivi pentru calitatea vieții este dificil de atestat. Se poate întîmpla, așa cum relevă numeroși autori, ca de la un anumit nivel în sus un indicator pozitiv să înceapă să reflecte anumite elemente negative, răspunzătoare însă de creșterile valorice înregistrate. Apoi pentru multe elemente de ordin obiectiv datele nu sînt disponibile pentru cercetător.

Dacă datele respective există și se dovedesc relevante, atunci asocierile se pot face fie în mod nemijlocit, cum a fost cazul analizelor privind relația dintre nivelul veniturilor, dotarea gospodăriei și aprecierea acestora de către populația investigată, fie acestea se fac la nivel global, între starea generală existentă într-un domeniu și aprecierea lor de către populație.

În fine, sînt și situații pentru care, deși foarte necesari, nu sînt elaborate încă indicatorii obiectivi, percepția acestor situații de către populație fiind singurul criteriu de judecată.

În toate cazurile însă cînd se analizează percepțiile, aprecierile și judecățile populației se pot produce distorsiuni dacă nu se asigură reprezentativitatea cercetării, pentru că un aspect critic în general poate să nu se regăsească la toate persoanele, după cum un element în general pozitiv s-ar putea să aibă valori critice pentru anumite persoane.

Revenind la interpretarea rezultatelor obținute în cercetarea diagnozei calității vieții, vom reaminti mai întâi că s-a obținut un grad acceptabil de reprezentativitate a eșantionului, după principalele variabile demografice, rezidențiale și ocupaționale, iar unele abateri de la structurile populației țării în vîrstă de peste 18 ani se pot corecta prin analiza datelor pentru cele 14 grupuri de populație (suficient de numeroase) constituite după aceste criterii.

În ceea ce privește situațiile constatate facem următoarele remarci:

a) indicatorii calității vieții plasați în zona critică provin din toate cele trei tipuri definite anterior. Unii indicatori exprimă percepții ale unor stări obiective ce pot fi atestate ca fiind critice prin valorile lor absolute. Este cazul nivelului scăzut al veniturilor pentru marea majoritate a populației și chiar lipsa de venituri pentru anumite categorii de populație vîrstnică, handicapați etc. De asemenea, indicatorii obiectivi atestă precaritatea serviciilor pentru populație, a aprovizionării cu bunuri nealimentare, a transportului în comun, posibilitățile de petrecere a timpului liber. Perceperea acestor indicatori la un nivel scăzut de calitate a vieții este deci consistentă cu situația de fapt care a cunoscut chiar o deteriorare în a doua jumătate a anului 1990, comparativ cu primele luni ale anului, legat atît de liberalizarea prețurilor cît și de penuria de mărfuri de pe piață. La aceasta se asociază firesc elementele care exprimă temerile față de creșterea prețurilor. Tot în zona critică se situau temerile față de eventualele conflicte sociale și față de securitatea personală, satisfacția față de zi cu zi, dar și aprecierile privind respectarea drepturilor cetățenești, funcționalitatea instituțiilor publice, administrarea localităților, frecvența momentelor de bucurie, cu anumite particularități în funcție de grupurile de populație luate în considerare;

b) altfel stau însă lucrurile în ceea ce privește indicatorii percepuți la un nivel înalt al calității vieții. Dacă în legătură cu prezența la acest nivel a elementelor care exprimă relațiile din familia nucleară sau cele cu vecinii nu apar aspecte deosebite, în schimb, aprecierea la nivel înalt a localității, a mediului ambiant și a locuinței poate ridica unele semne de întrebare, date fiind situațiile reale critice din aceste domenii.

Tot la nivel înalt al calității vieții sînt apreciate starea de sănătate și asistența sanitară (unde sînt indetificabile numeroase neajunsuri și valori critice ale indicatorilor vitali cum ar fi mortalitatea generală, infantilă și specifică — la grupele de populație adultă, precaritatea îngrijirilor medicale, lipsa medicamentelor etc.); calitatea învățămîntului, condițiile de muncă, aprovizionarea cu bunuri alimentare, conducerea societății (domenii în care nu s-ar putea susține că nu se înregistrează și multe neajunsuri).

Aici poate „funcționa” atît nivelul modest al așteptărilor și eventualele abateri de la reprezentativitate, după cum explicația cred că o putem găsi și în faptul că elementele respective sînt realmente la un nivel ceva mai înalt, din perspectiva calității vieții, decît celelalte.